

VALSTYBINĖS LIETUVIŲ KALBOS KOMISIJOS

2011 METŲ VEIKLOS ATASKAITA

2012-02-22

Vilnius

I. STRATEGINIŲ POKYČIŲ ĮGYVENDINIMAS

Valstybinė lietuvių kalbos komisija (toliau – Kalbos komisija), įgyvendindama nustatytas funkcijas ir atsižvelgdama į dabartinę kalbos vartosenos situaciją, 2011 metais pirmenybę teikė dviem veiklos prioritetams: kalbos norminamajai veiklai bei jos rezultatų sklaidai ir lietuvių kalbos ir jos atmainų funkcionavimo ir kaitoms tyrimams. Pagal pirmąjį prioritetą daugiausia dėmesio skirta probleminiams vardų, pavardžių ir vietovardžių norminimo klausimams, teorinėms ir praktinėms leksikos kodifikavimo problemoms, valstybės institucijų teikiamų teisės aktų terminų straipsnių vertinimui, visuomenės konsultavimui aktualiais kalbos vartosenos klausimais, elektroninių kalbos duomenų bazių – Lietuvos Respublikos terminų banko ir Kalbos konsultacijų banko – plėtrai ir kt. 2011 metais atlikti šie darbai: priimti 8 norminamieji nutarimai ir 8 norminamieji rekomendacinio pobūdžio protokoliniai nutarimai, apsvarstyti apie 8 tūkst. leksikos vienetų (senųjų svetimybų) iš „Lietuvių kalbos žodyno“, atrinkta per 1,5 tūkst. žodžių, kuriais numatyta papildyti naują „Kalbos patarimų“ knygelės leidimą, įvertinta ir aprobuota apie 2000 terminų straipsnių, suteikta apie 36000 konsultacijų žodžiu ir raštu, parengta apie 300 ekspertinių išvadų dėl asmenvardžių, vietovardžių, terminų ir sąvokų, Lietuvos Respublikos terminų banko bazė papildyta 25027 terminų žodynų terminais, Kalbos konsultacijų banko bazė – 746 naujais įrašais ir kt. Vykdamas Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2010 metų liepos 7 d. nutarimą Nr. 998 „Dėl Europos Sąjungos teisės aktų projektų terminų lietuvių kalba derinimo“ (Žin., 2010, Nr. 84-4417) koordinuotas Europos Sąjungos institucijų pateiktų teisės aktų projektų terminų lietuvių kalba derinimas su Lietuvos valstybės institucijomis vieno langelio principu. Teigiamu šio nutarimo įgyvendinimo pokyčiu laikytina tai, kad antrą pusmetį iš Europos Sąjungos institucijų lietuvių kalbos padalinių gauti pirmieji paklausimai. Pabrėžtina, kad atlikti darbai negali būti vertinami vienareikšmiškai – jie atlieka ne tik norminamąją, bet ir prevencinę bei visuomenės ugdomąją funkciją.

Pagal antrąjį prioritetą pradėta įgyvendinti Valstybinės kalbos komisijos 2010 metų spalio 8 d. nutarimu Nr. N-1 (118) patvirtinta Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programa (Žin., 2010, Nr. 124-6373). Joje numatyti šiuo metu ypač aktualūs kalbų sąveikos ir kaitos procesų, išorinių veiksnių poveikio

lietuvių kalbai ir kalbos situacijos daugiakalbėje visuomenėje tyrimai. Jie padės tiksliau įvertinti kintančią dabartinės kalbos ir jos atmainų situaciją, numatyti kalbos raidos procesus ir planuoti kalbos tvarkybos veiklą. Dėl lėšų trūkumo pagal šią programą 2011 metas pradėta vykdyti tik keletą lituanistikos mokslinių tyrimų ir sklaidos projektų (žr. 10 psl.).

Apibendrinant 2011 metų Kalbos komisijos veiklą galima teigti, kad planuoti darbai atlikti, numatyti rezultatai pasiekti (kai kuriais atvejais įvykdyta daugiau nei planuota). Svarbiausiais veiksniais, padėjusiais Kalbos komisijai įgyvendinti numatytus prioritetus, laikytini šie: racionalus žmogiškųjų išteklių ir asignavimų naudojimas, ilgametis norminamosios veiklos įdirbis, glaudus bendradarbiavimas su kitomis valstybės institucijomis, įvairių sričių specialistais ir kt.

II. STRATEGINIO VEIKLOS PLANO ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

2011 metų Kalbos komisija strateginiame veiklos plane buvo numatyti du strateginiai tikslai, kuriuos įgyvendinant vykdytos trys programos.

1-asis strateginis tikslas. Užtikrinti lietuvių kalbos, kaip valstybinės, statusą, jos funkcionavimą ir sklaidą visose viešojo gyvenimo srityse (01).

Pirmojo institucijos tikslo įgyvendinimas vertinamas pagal vieną efekto kriterijų – savalaikis kalbos pokyčių nustatymas ir norminimas, visuomenės poreikius tenkinančios informavimo sistemos sukūrimas; proc. per metus (E-01-01). 2011 metų strateginiame veiklos plane patvirtintas kriterijaus reikšmės metinis rodiklis – 9,5 proc., pasiektas rodiklis – 9,53 proc. Įgyvendinant strateginį tikslą parengta daugiau nei planuota Kalbos komisijos nutarimų projektų (numatyti 8, parengti 23), aprobuota ir LR terminų banke paskelbta daugiau nei planuota teisės aktuose vartojamų ar teikiamų vartoti terminų (planuota 1100, įvertinta ir aprobuota 1820), įvyko planuotas Koordinavimo tarybos ir ekspertų pakomisių posėdžių skaičius (atitinkamai 9 ir 85), kiek mažiau nei buvo numatyta suteikta visuomenei kalbos konsultacijų (planuota suteikti apie 36800, suteikta 36200). Pateikti duomenys rodo, kad strateginio tikslo efekto kriterijaus (E-01-01) įgyvendinimo rodikliai įvykdyti. Vertinant šio kriterijaus reikšmės kitimo polinkius palyginti 2010 metais įvykdyti (8,6 proc.), 2011 metais planuoti (9,5 proc.) ir įvykdyti (9,53 proc.) rodikliai. Atlikta jų analizė rodo teigiamas kriterijaus reikšmių kitimo tendencijas, kurios pasiektos efektyviai naudojant skirtus asignavimus ir žmogiškuosius išteklius.

Pirmasis strateginis tikslas 2011 metais buvo įgyvendinamas vykdant programą „Teisinė ir administracinė valstybinės kalbos priežiūra“. Ją vykdo Kalbos komisijos vadovybė ir sekretoriatas, kuris rengia nutarimų ir rekomendacijų projektus, kitą Kalbos komisijos ir pakomisių posėdžiuose svarstomą medžiagą, atlieka kalbos programų koordinavimo ir administravimo darbus, administruoja Lietuvos Respublikos terminų banko informacinę ir organizacinę sistemą, tvarko

Kalbos konsultacijų banką, konsultuoja visuomenę įvairiais kalbos klausimais, rūpinasi kalbinės informacijos sklaida. Programos tikslas – išsaugoti valstybinės kalbos statusą, organizuoti kalbos norminamąją veiklą, užtikrinti jos tęstinumą ir sklaidą. Kalbos komisija, įgyvendindama šį programos tikslą, 2011 metais, kaip ir 2010 metais, pirmenybę teikė valstybinės kalbos statuso stiprinimui, kalbos norminamajai veiklai ir efektyviai kalbos normų sklaidai. Įvertinusi valstybinės kalbos funkcionavimo pokyčius, Kalbos komisija Lietuvos Respublikos Seimo Švietimo, mokslo ir kultūros komitetui pateikė Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo pakeitimo įstatymo naujos redakcijos projektą (taip pat parengė išvadas dėl visuomenės atstovų siūlymų keisti kai kurias šio įstatymo nuostatas). Siekdama užtikrinti valstybinės kalbos teisinę apsaugą, Kalbos komisija pateikė Lietuvos Respublikos Seimui, Lietuvos Respublikos Vyriausybei, ministerijoms ir kitoms institucijoms siūlymų, pastabų ir išvadų dėl įstatymų ir kitų teisės aktų projektų. Pirmiausia išskirtini dokumentų projektai, kuriuose tikslinamas ir (ar) nustatomas kitų kalbų ir valstybinės kalbos vartojimo reglamentavimas. Kalbos komisija pritarė LR energetikos ministerijos teiktam įstatymo „Dėl Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo įgyvendinimo“ 3 str. pakeitimo projektui ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės nutarimo projektui „Dėl tautinių mažumų politikos plėtros 2011–2019 metų programos patvirtinimo“, pateikė pastabų Seimo Užsienio reikalų komitetui dėl Lietuvos Respublikos vardų ir pavardžių rašymo dokumentuose įstatymo projekto, dalyvavo rengiant Lietuvos Respublikos tautinių mažumų įstatymo projekto numatomo teisinio reguliavimo koncepciją. Kalbos komisija tai pat pateikė siūlymų dėl valstybinės kalbos vartojimo ir taisyklingos lietuvių kalbos reikalavimų kitų svarbių dokumentų rengėjams (LR ūkio ministerijai dėl Lietuvos Respublikos ūkio ministro 2000 metų gruodžio 1 d. įsakymo Nr. 405 „Dėl išorinės reklamos įrengimo tipinių taisyklių patvirtinimo“ pakeitimo projekto, LR švietimo ir mokslo ministro įsakymo „Dėl Mokyklų pavadinimų sudarymo ir rašymo taisyklių patvirtinimo“ projekto ir kt.). Vykdydama kalbos norminamąją veiklą, Kalbos komisija ypač daug dėmesio skyrė leksikos duomenų vertinimui ir norminimui, operatyviai kalbos rekomendacijų sklaidai viešojoje erdvėje, visuomenės konsultavimui aktualiais kalbos klausimais, Lietuvos Respublikos terminų banko ir Kalbos konsultacijų banko plėtrai ir kt.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir matavimo vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis planas	įvykdyta	įvykdymo procentas
	Užtikrinti lietuvių kalbos, kaip valstybinės, statusą, jos funkcionavimą ir sklaidą visose viešojo gyvenimo srityse	9,5	9,53	100,3

R-05-01-01	Valstybinės kalbos raidos prognozavimas ir operatyvus norminimas, visuomenės poreikius tenkinančios kalbos konsultavimo sistemos sukūrimas (parengtų VLKK nutarimų projektų skaičius, suteiktų kalbos konsultacijų skaičius, aprobuotų terminų straipsnių LR terminų banke skaičius, įvykusių Ekspertų tarybos pakomisių ir Koordinavimo tarybos posėdžių skaičius; vnt. per metus)	38000	38137	100,4
	Vykdyti teisinę ir administracinę valstybinės kalbos priežiūrą			
P-05-01-01-01	Efektyvios VLKK organizacinės ir norminamosios veiklos užtikrinimas (etatai kasmet)	21,5	21,5	100

Rezultato vertinimo kriterijaus reikšmė viršyta dėl netinkamo planavimo (neįvertinta, kad kiekvienais metais aprobuojama ir LR terminų banke paskelbiama daugiau teisės aktuose vartojamų ar teikiamų vartoti terminų straipsnių negu planuojama) ir būtinybės darbą derinti su kitomis institucijomis (metų pradžioje neaišku, kiek tiksliai Kalbos komisijai bus pateikta vertinti teisės aktuose vartojamų ar teikiamų vartoti terminų straipsnių).

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	1078,0	1077,5	99,9
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	1078,0	1077,5	99,9
iš jo:			
1.1. bendrojo finansavimo lėšos	1078,0	1077,5	99,9
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos			
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

2011 metų pabaigoje keliolikos ar keliasdešimties litų likutis (iš viso 0,5 tūkst. Lt) susidarė darbo užmokesčio, soc. draudimo, spaudinių, komandiruočių ir kt. buhalteriniuose straipsniuose.

2-asis strateginis tikslas. Užtikrinti visuomenės poreikius tenkinančią lietuvių kalbos normų sklaidą, kalbos mokslo ir taikomosios kalbotyros plėtrą, skatinti kalbos paveldo apsaugą (02).

Antrojo institucijos tikslo įgyvendinimas vertinamas pagal keturis efekto kriterijus – kalbos norminimo ir vartosenos sąsajos užtikrinimas per kalbos normų sklaidą ir kalbos tyrimų plėtrą; proc. per metus (E-02-01); modernių technologijų kalbos ištekliams tvarkyti taikymas; vnt. kasmet (E-02-02); kalbos vartotojų poreikių tenkinimas – specialistų kalbinis rengimas; operatyvus visuomenės informavimas; spartesnė kitakalbių integracija; vnt. kasmet (E-02-03); kalbos paveldo (senosios raštijos paveldo, tarmių ir etninių vietovardžių) apsauga, moksliniai tyrimai ir sklaida; proc. kasmet (E-02-04). 2011 metų strateginiame veiklos plane patvirtintas pirmojo kriterijaus (E-02-01) reikšmės metinis rodiklis – 2,9 proc., pasiektas rodiklis – 2,86 proc.; antrojo kriterijaus (E-02-02) patvirtintas reikšmės metinis rodiklis – 5 vnt., pasiektas rodiklis – 4 vnt.; trečiojo kriterijaus (E-02-03) patvirtintas reikšmės metinis rodiklis – 33 vnt., pasiektas rodiklis – 33 vnt.; ketvirtojo kriterijaus (E-02-04) patvirtintas reikšmės metinis rodiklis – 5 proc., pasiektas rodiklis – 5 proc. Iš pateiktų duomenų matyti, kad trečias (E-02-03) ir ketvirtas (E-02-04) kriterijai įgyvendinti 100 proc. Pirmas kriterijus (E-02-01) įvykdytas 99 proc., antras kriterijus (E-02-02) – 80 proc. (abiejų kriterijų mažesnio nei planuota reikšmių įvykdymo priežastis žr. 9 psl.). Vertinant išvardytų kriterijų reikšmių pokyčių kryptį palyginti 2010 metais įvykdyti, 2011 metais planuoti ir įvykdyti jų rodikliai. Atlikta analizė rodo, kad 2011 metais aptariamais efekto kriterijams būdingos skirtingos kitimo tendencijos. Tik trečio kriterijaus (E-02-03) 2011 metais planuotos ir įvykdytos reikšmės (33 vnt.) yra gerokai didesnės nei įvykdytos (21 vnt.) 2010 metais. Pirmo kriterijaus (E-02-01) ir ketvirto kriterijaus (E-02-04) 2011 metais planuotos (atitinkamai 2,9 proc. ir 5 proc.) ir įvykdytos (atitinkamai 2,86 proc. ir 5 proc.) reikšmės yra mažesnės nei įvykdytos (atitinkamai 5,8 proc. ir 7 proc.) 2010 metais. Antro kriterijaus (E-02-02) reikšmė 2011 metais planuota tokia pat kaip ir 2010 metais (5 vnt.), tačiau įvykdyta mažesnė (4 vnt.). Iš pateiktų duomenų matyti, kad 2011 metais nepavyko užtikrinti trijų kriterijų reikšmių to paties kaip 2010 metais įgyvendinimo lygmens. Tai lėmė kelios priežastys – 2011 metais kalbos programoms skirti mažesni asignavimai (2010 metais iš viso skirta 1805 tūkst. Lt, 2011 metais – 1735 tūkst. Lt) ir todėl suplanuoti mažesnės apimties 2011 metais pradėtos vykdyti Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programos darbai, patikslintas lėšų paskirstymas pagal vykdomas programas ir priemones. Nors kai kurių efekto kriterijų reikšmių rodikliai kiek mažesni nei 2010 metais įvykdyti ir 2011 metais planuoti, įvertinus pasiektus rezultatus, galima teigti, kad 2011 metais pavyko sudaryti reikiamas sąlygas visuomenės poreikius tenkinančiai lietuvių kalbos normų sklaidai, kalbos mokslo ir taikomosios kalbotyros plėtrai, kalbos paveldo tyrimams ir jo apsaugai.

Antrasis strateginis tikslas 2011 metais buvo įgyvendinamas vykdant dvi programas – Valstybinės kalbos norminimo, vartojimo, ugdymo ir sklaidos 2006–2015 metų programą ir Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programą. Abiejų programų vykdytojai yra mokslo ir studijų institucijos, viešosios ir kitos įstaigos. Kalbos komisijos vadovybė ir sekretoriato darbuotojai tiesiogiai programų priemonių nevykdo.

Valstybinės kalbos norminimo, vartojimo, ugdymo ir sklaidos 2006–2015 metų programos tikslas – užtikrinti lietuvių kalbos funkcionalumą ir visuomenės poreikius tenkinančią kalbos normų sklaidą, skatinti kalbos mokslo ir taikomosios kalbotyros plėtrą. Kalbos komisija, įgyvendindama šį programos tikslą, 2011 metais pirmenybę teikė valstybinės kalbos funkcionalumo viešajame gyvenime skatinimui, efektyviam visuomenės kalbiniam švietimui ir ugdymui, kalbos paveldo (senosios raštijos) moksliniams tyrimams bei jų rezultatų plėtrai. Iš svarbiausių pagal programą atliktų 2011 metais darbų pirmiausia minėtinos visuomenės kalbiniam švietimui ir ugdymui skirtos priemonės – Visagino miesto visuomeninės televizijos „Russkaja volna“ kiekvienos darbo dienos žinių santraukos lietuvių kalba rengimas (185 laidos); žurnalo „Gimtoji kalba“ teminių puslapių „Valstybinės kalbos norminimo problemos ir normų sklaida“ rengimas, publikavimas ir platinimas (213 psl.); parengtas dar vienas adaptuotų vietovardžių žodyno „Pasaulio vietovardžiai. Azija I“ tomas; aukštųjų universitetinių mokyklų, kolegijų, apskričių, valstybinės reikšmės ir savivaldybių viešosioms bibliotekoms nupirkti ir nemokamai perduoti 29 pavadinimų 1140 lituanistinių leidinių. Visuomenės kalbinio ugdymo ir normų sklaidos funkcijas Kalbos komisija taip pat vykdo finansuodama specialybės kalbos kurso dėstymą aukštosiose mokyklose (lėšų skirta 11514 val.).

Teisinei bendruomenei (teisės praktikams, mokslininkams ir studentams) turėtų būti naudingas Vilniaus universitete baigtas rengti „Aiškinamasis teisės terminų žodynas“, kuriame pirmą kartą teikiama sunorminta gana didelės apimties šios srities terminija. Aprobuetų terminų žodynų rengimas ir Lietuvos Respublikos terminų banko plėtra atlieka neteiktinų žodžių ir (ar) jų reikšmių prevencijos funkciją, užtikrina greitesnę normų sklaidą, taip pat sudaro sąlygas taikomosios kalbotyros plėtrai. Ne tik prevencinę, bet ir norminamąją bei ugdomąją funkciją turėtų atlikti ir parengtas „Kalbos patarimų“ knygelės „Leksika“ antras pataisytas ir papildytas leidimas.

Kalbos komisijos užsakymu 2011 metais baigti vykdyti du kalbos mokslui ir taikomajai kalbotyrai svarbūs dabartinės lietuvių kalbos tyrimai. Kauno technologijos universitete lituanistai ir tikslųjų mokslų atstovai, remdamiesi naujausiais fonetikos tyrimo metodais, atliko Pietų ir rytų aukštaičių priebalsių akustinių požymių tyrimą. Vilniaus universitete baigtas vykdyti projektas „Lietuvos piliečių vardų mokslinė analizė ir vardų normų rekomendacijų rengimas“. Šio

kalbotyros specialistams, valstybinės kalbos normintojams ir visuomenei ypač aktualaus mokslinio tyrimo rezultatai skelbiami Kalbos komisijos pasvetaiše vardai.lt.

2011 metais didelis dėmesys skirtas kalbos paveldo tyrimui ir tyrimų rezultatų sklaidai. Metų pradžioje Kalbos komisija viešojo konkurso būdu atrinko 5 mokslo ir studijų institucijų paraiškas senųjų raštijos paminklų leidimams su moksliniais komentarais rengti. 2011 metais baigti vykdyti du lituanistikos mokslinių tyrimų projektai – parengti Konstantino Sirvydo „Punktų sakymų“ ir Alberto Kojalavičiaus-Vijūko „Lietuvos herbyno“ moksliniai leidimai. Dialektologams, kalbos istorikams, tautosakos specialistams ir visuomenei turėtų būti naudinga Lietuvių literatūros ir tautosakos institute baigta kurti elektroninė sukauptų mįslių duomenų bazė.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis planas	įvykdyta	įvykdymo procentas
	Valstybinės kalbos norminimo, vartojimo, ugdymo ir sklaidos 2006–2015 metų programa			
	Užtikrinti lietuvių kalbos, kaip valstybinės kalbos, statusą ir funkcionalumą visose viešojo gyvenimo srityse, skatinti visuomenės poreikius atitinkančią lietuvių kalbos plėtrą			
R-09-01-01	Veiksmingesnis lietuvių kalbos išteklių tvarkymas (proc. kasmet)	6	3	50
R-09-01-02	Spartesnė lietuvių kalbos terminijos tvarkytos ir gausinimo sistemos plėtra; terminijos sklaida (proc. kasmet)	3,3	3,2	97
R-09-01-03	Efektyvesnė lietuvių kalbos mokslinių tyrimų rezultatų sklaida (proc. kasmet)	4,3	8,0	186
R-09-01-04	Veiksmingesnės visuomenės švietimo kalbos klausimais sistemos kūrimas (proc. kasmet)	7	14,5	207
R-09-01-05	Spartesnė kalbos vartosenos ir jos polinkių tyrimų rezultatų sklaida (proc. kasmet)	0	0	0
R-09-01-06	Kokybiškesnis įvairių sričių specialistų kalbinis rengimas (proc. kasmet)	5,7	5,5	97
R-09-01-07	Spartesnė suaugusiųjų kitakalbių integracija (proc. kasmet)	2,5	3,0	120
	Diegti modernias lietuvių kalbos išteklių tvarkymo technologijas			
P-09-01-01-01	Kuriamos elektroninių duomenų bazės (vnt. kasmet)	2	1	50
	Toliau plėtoti lietuvių kalbos terminų tvarkytos ir gausinimo sistemą ir užtikrinti jų sklaidą			
P-09-01-02-01	Rengiami terminų žodynai (vnt. kasmet)	1	1	100

P-09-01-02-02	Įtraukti (ir/arba patikrinti) į Lietuvos Respublikos terminų banką aprobuoti ir teiktini terminai (vnt. kasmet)	26000	25027	96,3
P-09-01-02-03	Neatlygintinai bibliotekoms perduoti išleisti terminų žodynai (vnt. pav. kasmet)	0	0	0
P-09-01-02-04	Terminų žodynų, standartų ir kitų terminų rinkinių ekspertizė (vnt. kasmet)	12	15	125
	Plėtoti lietuvių kalbos mokslinius tyrimus, užtikrinti jų rezultatų sklaidą			
P-09-01-03-01	Įvairių kalbotyros sričių tyrimas (vnt. kasmet)	2	2	100
P-09-01-03-02	Rengiamos ir leidžiamos monografijos, studijos, senieji raštai ir kt. leidiniai (vnt. kasmet)	8	8	100
P-09-01-03-03	Neatlygintinai bibliotekoms perduotos išleistos monografijos, studijos, senųjų raštų leidimai ir kt. (vnt. pavadinimų kasmet)	10	27	270
	Užtikrinti visuomenei aktualių kalbos praktikos leidinių rengimą ir leidybą, kurti veiksmingą visuomenės kalbinio švietimo sistemą			
P-09-01-04-01	Parengti ir išleisti žinynai, žurnalai, informaciniai leidiniai ir kt. produktai (vnt. kasmet)	4	4	100
P-09-01-04-02	Priimti VLLK nutarimai (vnt. kasmet)	8	23	287
P-09-01-04-03	Remtos informacinės, šviečiamosios ir kt. priemonės aktualiais kalbos klausimais (vnt. kasmet)	2	2	100
	Tirti kalbos vartoseną ir jos polinkius, užtikrinti tyrimų rezultatų sklaidą			
P-09-01-05-01	Organizuoti sociolingvistiniai tyrimai, seminarai ir kt. renginiai (vnt. kasmet)	0	0	0
	Užtikrinti įvairių sričių specialistų kalbinį mokymą			
P-09-01-06-01	Remti kalbos kultūros ir specialybės kalbos, valstybinės kalbos įgūdžių, specialybės kalbos tobulinimo ir kt. kursai (val. kasmet)	11725	11514	98,2
P-09-01-06-02	Rengiamos ir/ar leidžiamos mokomosios priemonės aukštosioms mokykloms (vnt. kasmet)	0	0	0
P-09-01-06-03	Aprobuoti vadovėliai ir kt. mokomosios priemonės (vnt. kasmet)	40	41	103
	Skatinti suaugusių kitakalbių kalbinę integraciją			
P-09-01-07-01	Remti valstybinės kalbos mokymo kursai (grupės) suaugusiems kitakalbiamis (vnt. kasmet)	4	4	100
P-09-01-07-02	Rengiamos ir leidžiamos įvairaus pobūdžio mokomosios priemonės suaugusiems kitakalbiamis (vnt. kasmet)	0	0	0

P-09-01-07-03	Neatlygintinai bibliotekoms perduoti išleisti mokomieji leidiniai kitakalbams (vnt. pavadinimų kasmet)	1	2	200
---------------	--	---	---	-----

Kaip matyti iš pateiktų duomenų, dalis rezultato ir produkto vertinimo kriterijų reikšmių įgyvendinta 100 proc., kitų kriterijų reikšmės yra didesnės arba mažesnės nei metų pradžioje buvo planuotos. Tokį kriterijų įgyvendinimą lėmė Kalbos komisijos 2011 metų asignavimų perskirstymas pagal programas ir priemonių vykdymo prioritetų tikslinimas. Iš Valstybinės kalbos norminimo, vartojimo, ugdymo ir sklaidos 2006–2015 metų programos į programą „Teisinė ir administracinė valstybinės kalbos priežiūra“ buvo perkelta 20,0 tūkst. Lt (šios lėšos skirtos metų viduryje atsiradusioms nenumatytoms Kalbos komisijos persikėlimo į kitas patalpas išlaidoms). Prireikus tikslinti programos sąmatą (mažinti lėšas) buvo peržiūrėtos ir vykdomos priemonės. Koordinavimo tarybos sprendimu atsisakyta planuotų raštijos šaltinių skaitmeninimo darbų (iki galo nesutarta dėl išleistų šaltinių atrankos kriterijų, jų publikavimo principų ir pan.). Šiai priemonei planuotos lėšos perskirstytos, t. y. dalis perkelta (20,0 tūkst. Lt) į aukščiau nurodytą programą, likusios (11,8 tūkst. Lt) panaudotos kalbos vartotojų poreikiams tenkinti – šalies viešosios bibliotekos aprūpintos aktualiais lituanistiniais leidiniais. Dėl šios priežasties R-09-01-01 ir P-09-01-01-01 kriterijai įvykdyti tik 50 proc. (vietoj dviejų projektų vykdytas vienas). Mažiau nei 100 proc. įvykdytos dar dviejų rezultato ir efekto kriterijų reikšmės. Mažesnę R-09-01-02 ir P-09-01-02-02 kriterijų įgyvendinimą (atitinkamai 97,0 proc. ir 96,3 proc.) lėmė netinkamas planavimas (neįvertintas LR terminų banke skelbtinų terminų žodynų duomenų struktūrinimo sudėtingumas, todėl paskelbta mažiau terminų straipsnių nei planuota). Netinkamu planavimu aiškintinas ir mažesnis nei planuotas R-09-01-06 (97 proc.) ir P-09-01-06-01 (98,2 proc.) kriterijų reikšmių įvykdymas (patikslinus studijų planus Vilniaus dailės akademijoje dėstyta mažiau specialybės kalbos valandų nei metų pradžioje buvo numatyta). P-09-01-02-04 ir P-09-01-06-03 kriterijų reikšmės didesnės nei planuotos, nes gauta daugiau vertinti terminų žodynų, standartų ir bendrojo dalykų vadovėlių. Metų pradžioje lituanistinių leidinių pirkti buvo numatyta mažiau, patikslinus Kalbos komisijos asignavimų sąmatą pagal programas atsirado galimybė nupirkti leidinių, todėl R-09-01-03, R-09-01-07, P-09-01-03-03 ir P-09-01-07-03 kriterijų reikšmės yra gerokai didesnės nei buvo planuota. Įvykdytos R-09-01-04 ir P-09-01-04-02 kriterijų reikšmės taip pat didesnės nei planuotosios – parengta daugiau VLKK nutarimų (atsižvelgta į spęstinas problemas ir kalbos vartotojų poreikius). Nustatant kriterijų reikšmes neišvengta planavimo netikslumų, kuriuos visų pirma lėmė asignavimų tikslinimas pagal programas ir priemonių vykdymo prioritetų koregavimas.

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Asignavimų panaudojimo procentas
-------------	--	------------------------------------	----------------------------------

Iš viso asignavimų programai (1+2)	1385,0	1377,4	99,5
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	1385,0	1377,4	99,5
iš jo:			99,5
1.1. bendrojo finansavimo lėšos	1385,0	1377,4	
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos			
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

2011 metų pabaigoje Kalbos komisijai nepanaudotas lėšas grąžino Vilniaus universitetas, Vilniaus dailės akademija, Lietuvos Jono Žemaičio karo akademija ir Lietuvių literatūros ir tautosakos institutas. Šios mokslo ir studijų institucijos dalies lėšų nepanaudojo dėl darbuotojų ligos ir motinystės atostogų, mažesnių nei buvo planuotos komandiruočių ir paslaugų apmokėjimo išlaidų, pakoreguotų studijų planų ir kt.

Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programos tikslas – šiuolaikiniais kalbotyros ir socialinių mokslų metodais sukaupti reprezentatyvių duomenų apie lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimą ir kaitą, užtikrinti tyrimų rezultatų sklaidą ir prieinamumą visuomenei. Kadangi programa 2011 metais tik pradėta vykdyti, siekta užsakyti kuo įvairesnių dabartinės kalbos ir jos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų. Viešojo konkurso būdu metų pradžioje atrinkti 9 mokslinių tyrimų ir sklaidos projektai. Mokslo ir studijų institucijos pradėjo vykdyti Europos Sąjungos dokumentų kalbos, bendrinės kalbos normų ir šnekamosios kalbos kirčiavimo tendencijų, emigrantų kalbos, tarmių leksikos ir fonetikos pokyčių ir kt. tyrimus. 2011 metais iš pradėtų devynių projektų įvykdyti du – Vilniaus universitete parengta Lietuvių mokslo kalbos tekstyno lingvistinio anotavimo metodika ir Lietuvių kalbos institute išleistas kompiuterinis žodynas „Lietuvių tarmės. 3 dalis / Lithuanian dialects. Volume 3“.

PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO REZULTATAI

Vertinimo kriterijaus kodas	Programos, tikslų, uždavinių, vertinimo kriterijų pavadinimai ir mato vienetai	Vertinimo kriterijų reikšmės		
		metinis planas	įvykdyta	įvykdymo procentas
	Lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimo ir kaitos tyrimų 2011–2020 metų programa			

	Šiuolaikiniais kalbotyros ir socialinių mokslų metodais sukaupti reprezentatyvių duomenų apie lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų kalbos atmainų funkcionavimą ir kaitą, užtikrinti tyrimų rezultatų sklaidą ir prieinamumą visuomenei			
R-02-01-01	Spartesnis lietuvių bendrinės kalbos, tarmių ir kitų atmainų sąveikos ir kaitos reiškinių tyrimas ir rezultatų sklaida (proc. per metus)	3	3	100
R-02-01-02	Lietuvių kalbos ir kitų kalbų santykio Lietuvoje ir užsienyje nustatymas – kalbos išlikimo ir plėtros vertinimas (proc. per metus)	2	2	100
R-02-01-03	Bendrinės lietuvių kalbos normų ir rekomendacijų sklaidos vertinimas – sąlygų glaudesnei norminimo ir vartosenos sąsajai sudarymas (proc. per metus)	2	2	100
R-02-01-04	Efektyvi programos rezultatų sklaida (proc. per metus)	3	3	100
	Tirti lietuvių kalbos tarmes, bendrinės kalbos ir tarmių kaitą ir sąveiką, žmonių kalbines nuostatas			
P-02-01-01-01	Organizuotų lingvistinių tarmių tyrimų ir duomenų rinkimo ekspedicijų skaičius (vnt. per metus)	2	2	100
P-02-01-01-02	Atliktų tarmių (šnektų) dabartinės situacijos ir tarpusavio sąveikos tyrimų skaičius (vnt. per metus)	2	2	100
	Tirti kitų kalbų poveikį bendrinei lietuvių kalbai			
P-02-01-02-01	Atliktų kitų kalbų poveikio lietuvių kalbai tyrimų skaičius (vnt. per metus)	1	1	100
	Tirti lietuvių kalbos ir Lietuvos tautinių mažumų kalbų sąveikos ir vartojimo aspektus			
P-02-01-03-01	Atliktų lietuvių kalbos ir Lietuvos tautinių mažumų kalbų sąveikos ir vartojimo tyrimų skaičius (vnt. per metus)	0	0	0
	Tirti lietuvių kalbos sociolingvistinę situaciją užsienyje			
P-02-01-04-01	Atliktų lietuvių kalbos situacijos (vartosenos ir kalbinių nuostatų) užsienyje tyrimų skaičius (vnt. per metus)	1	1	100
P-02-01-04-02	Atliktų sociolingvistinių kalbos situacijos užsienyje tyrimų skaičius (vnt. per metus)	0	0	0
	Tirti specifines kalbos atmainas			
P-02-01-05-01	Atliktų specifinių kalbos atmainų tyrimų skaičius (vnt. per metus)	0	0	0
	Tirti bendrinės kalbos normų ir rekomendacijų sklaidą			
P-02-01-06-01	Atliktų bendrinės kalbos normų ir rekomendacijų sklaidos tyrimų skaičius (vnt. per metus)	1	1	100

	Užtikrinti Programos tyrimų rezultatų sklaidą			
P-02-01-07-01	Sukurtų ir atnaujintų duomenų bazių ir svetainių skaičius (vnt. per metus)	2	2	100
P-02-01-07-02	Parengtų ir (ar) išleistų publikacijų ir leidinių skaičius (vnt. per metus)	2	2	100
P-02-01-07-03	Viešosioms bibliotekoms neatlygintinai perduotų lituanistinių leidinių skaičius (vnt. pavadinimų per metus)	0	0	0
P-02-01-07-04	Surengtų seminarų, edukacinių ir kt. renginių skaičius (vnt. per metus)	0	0	0

Iš pateiktų duomenų matyti, kad rezultato ir kriterijų reikšmės įvykdytos 100 proc.

PROGRAMOS ASIGNAVIMŲ PANAUDOJIMAS

Asignavimai	Patvirtinti (patikslinti) asignavimai, tūkst. litų	Panaudoti asignavimai, tūkst. litų	Asignavimų panaudojimo procentas
Iš viso asignavimų programai (1+2)	352,0	346,3	98,4
Iš jų pagal finansavimo šaltinius:			
1. Lietuvos Respublikos valstybės biudžetas	352,0	346,3	98,4
iš jo:			
1.1. bendrojo finansavimo lėšos	352,0	346,3	98,4
1.2. Europos Sąjungos ir kitos tarptautinės finansinės paramos lėšos			
1.3. tikslinės paskirties lėšos ir pajamų įmokos			
2. Kiti šaltiniai (Europos Sąjungos finansinė parama projektams įgyvendinti ir kitos teisėtai gautos lėšos)			

2011 metų pabaigoje Kalbos komisijai nepanaudotas lėšas grąžino Vilniaus universitetas ir Vytauto Didžiojo universitetas. Šios aukštosios mokyklos lėšų nepanaudojo dėl darbuotojų ligos ir motinystės atostogų, mažesnių nei buvo planuotos komandiruočių ir paslaugų apmokėjimo išlaidų.

V. PLANUOJAMI ARTIMIAUSIO LAIKOTARPIO VEIKLOS PRIORITETAU

Įvertinus 2011 metais vykdytų programų rezultatus nutarta 2012 metais nekeisti Kalbos komisijos veiklos prioritetų. Pirmenybė ir toliau bus teikiama: 1) kalbos norminamajai veiklai ir jos rezultatų sklaidai ir 2) dabartinės kalbos ir jos atmainų funkcionavimo ir kaitoms tyrimams. 2012 metų antrą ketvirtį baigiasi dabartinės Kalbos komisijos kadencija. Lietuvos Respublikos

Seimo patvirtinta naujos sudėties Kalbos komisija gali numatyti konkrečių institucijos veiklos pokyčių ir tikslinti nustatytus prioritetus.

Kalbos komisijos pirmininkė

Irena Smetonienė